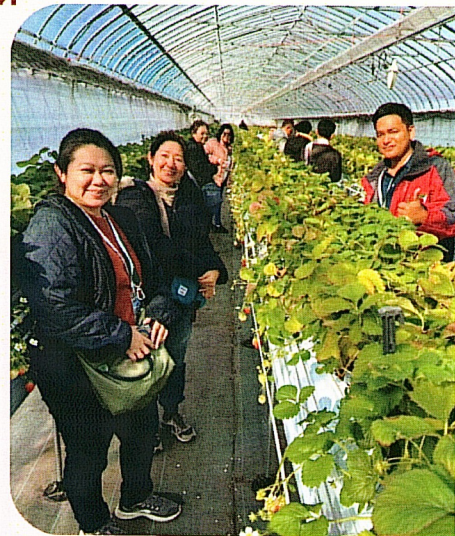

รายงานการเดินทางไปราชการ

“ศึกษาดูงานการจัดการห่วงโซ่อุปทานทางการเกษตร ณ ประเทศญี่ปุ่น”

โดยกรมส่งเสริมการเกษตร และ บริษัทพีแอนด์เอฟ เทคโนโลยี จำกัด
ระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2567

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.8 ภายใต้โครงการ/หน่วยงาน

ชื่อโครงการ .....ศึกษาดูงานการจัดการห่วงโซ่อุปทานทางการเกษตร ณ ประเทศญี่ปุ่น.....

ของหน่วยงาน .....กรมส่งเสริมการเกษตร และบริษัทพีแอนด์เอฟ เทคโนโลยี จำกัด.....

1.9 คุณวุฒิ/วุฒิปัตร์ที่ได้รับ .....

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อหรือสรุปย่อของหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการสืบค้น (ภาษาไทย/อังกฤษ)

2.1 บทคัดย่อหรือสรุปย่อของหลักสูตร*

กรมส่งเสริมการเกษตรเห็นชอบให้บริษัท พีแอนด์เอฟ เทคโนโลยี จำกัด ต่อบริษัทเข้าอาคารโรงงานและอุปกรณ์โรงงานศูนย์พัฒนาการผลิตและควบคุมศัตรูพืชไม่เพื่อการส่งออกกรุงเทพมหานครฯ เป็นระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2565 - วันที่ 18 สิงหาคม 2568 ซึ่งอยู่ระหว่างการต่อบริษัทเข้า โดยได้ทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรกับบริษัท พีแอนด์เอฟ เทคโนโลยี จำกัด ระบุให้ผู้เข้าต้องดำเนินการนำเจ้าหน้าที่ที่กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้คัดเลือกไปศึกษาดูงานด้านการจัดการคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร การจัดการห่วงโซ่อุปทานทางการเกษตร หรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในประเทศญี่ปุ่น หรือประเทศอื่นๆ ตามความเหมาะสม จำนวน 5 คนต่อปี จำนวน 2 ปี และนำเกษตรกรดีเด่นที่กรมส่งเสริมการเกษตรร่วมพิจารณาเพื่อคัดเลือกไปศึกษาดูงานด้านการจัดการคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร การจัดการห่วงโซ่อุปทานทางการเกษตร หรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในประเทศญี่ปุ่นหรือประเทศอื่น ๆ ตามความเหมาะสม จำนวน 10 คนต่อปี

ในปี 2567 กรมส่งเสริมการเกษตรและบริษัท พีแอนด์เอฟ เทคโนโลยี จำกัด กำหนดการศึกษาดูงานการจัดการห่วงโซ่อุปทานทางการเกษตร ณ ประเทศญี่ปุ่น ในระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2567 (รวมวันเดินทาง) โดยศึกษาดูงานการบริหารจัดการกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ปลูกจนถึงการจำหน่ายในตลาด การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่าสินค้า และการเล่าเรื่องราวที่มาของผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดนากาโน่ และจังหวัดชิบะ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน ประชุม/สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย และการไปปฏิบัติงาน ในองค์การระหว่างประเทศ

3.1 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาดูงานด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานของผลผลิตผักและผลไม้ของประเทศญี่ปุ่น รูปแบบบรรจุภัณฑ์และการเล่าเรื่องราวที่มาของผลิตภัณฑ์ การจัดการจำหน่าย และแนวโน้มความต้องการผลไม้มากคุณภาพเพื่อการส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศญี่ปุ่น

3.2 เนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญในเชิงวิชาการ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ไม่น้อยกว่า 1 หน้ากระดาษ A4 (หากมีรายงานฯ แยกต่างหากโปรดแนบไฟล์ PDF ขนาดไม่เกิน 5 MB ส่งด้วย)

* โปรดระบุองค์ความรู้ที่ได้รับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามรายชื่อ

1) ด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการผลผลิต

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตของเกษตรกรในประเทศญี่ปุ่น

ระดับครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและมีการทำการเกษตรแบบใช้พื้นที่เพาะปลูกแบบคุ่มค่า มีการนำเครื่องจักรกลทางการเกษตรขนาดเล็กมาใช้เป็นเครื่องทุ่นแรงตั้งแต่เริ่มเตรียมดินจนถึงเก็บ

เกี่ยว การเก็บเกี่ยวในบางแปลงจะเก็บเกี่ยวตามปริมาณที่ตกลงกับตลาดวันต่อวัน ทำให้ผลผลิตที่ได้มีความสดใหม่ และมีรายได้ทุกวัน นอกจากนี้ เศษวัสดุที่เหลือจากการเพาะปลูกมีการนำมากองรวมหมักเป็นปุ๋ยอินทรีย์เพื่อหมุนเวียนใช้ในแปลงต่อไป

ระดับฟาร์ม จากการเยี่ยมชมศึกษาดูงาน 2 แห่ง สรุปดังนี้

สวนแอปเปิ้ล Matsui Orchards มีการเปลี่ยนแปลงทางการเกษตรจากปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ในตอนแรก จึงตัดสินใจมาปลูกแอปเปิ้ล ซึ่งพื้นที่มีสภาพอากาศแห้งแล้ง และมีแสงแดดมาก เหมาะสมสำหรับการปลูกผลไม้ โดยเฉพาะแอปเปิ้ล และบลูเบอร์รี่ สวนแห่งนี้ปลูกแอปเปิ้ลมากกว่า 20 สายพันธุ์ จำนวนกว่า 2,000 ต้น ซึ่งมีสายพันธุ์พิเศษที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอีกด้วย มีแนวความคิดปลูกแบบยั่งยืนเน้นการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี ทำการเกษตรแบบหมุนเวียน และคำนึงถึงผู้บริโภคเป็นสำคัญ

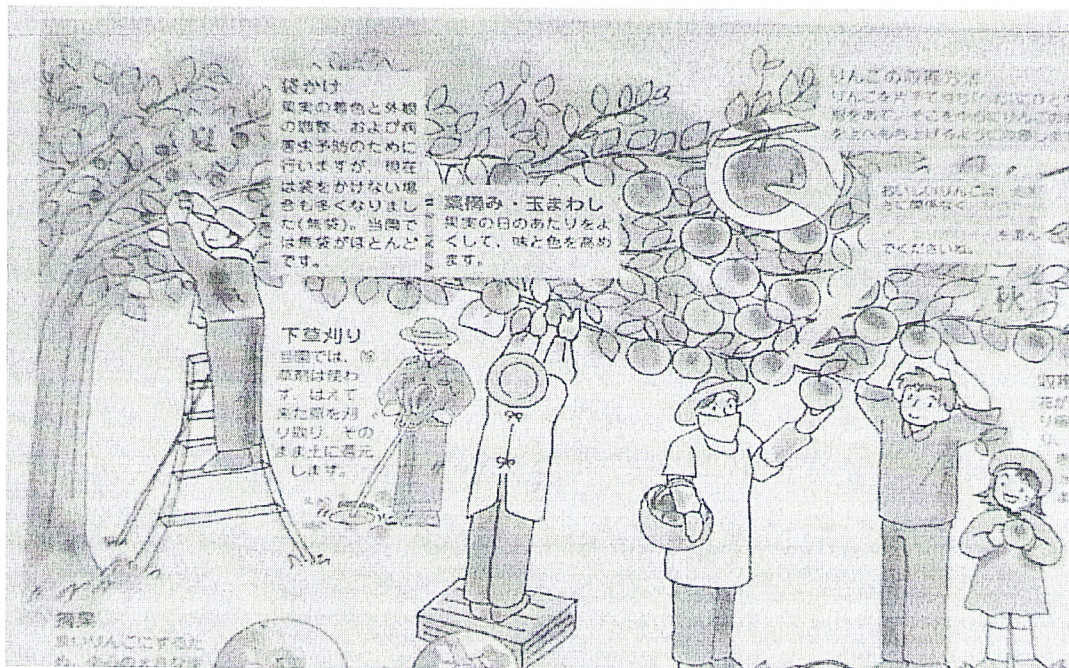
- การใช้สารเคมี ปลูกแอปเปิ้ลตามแผนการที่กำหนดโดย JA สหกรณ์การเกษตรซากุลาสะมา และสมาคมเกษตรกรแห่งจังหวัดนากาโน่ โดยมุ่งเน้นการลดการใช้สารเคมีให้มากที่สุด โดยไม่ใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย และใช้สารเคมีในอัตราที่ต่ำ (200 ลิตร ต่อ 10 ไร่)

- การเตรียมดินและการใส่ปุ๋ย: ฟาร์มใช้วิธีการเตรียมดินแบบเกษตรหมุนเวียนโดยการใส่ฟางจากฟุ้งา และหญ้าที่ตัดในช่วงฤดูร้อน รวมถึงการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตโดย JA ในการปรับปรุงดิน

การเปิดให้บริการในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ผู้มาเยี่ยมชมสวนได้เก็บผลไม้เองจากต้น และรับประทานสดๆ ในสวนที่มีบรรยากาศอันงดงามของสวนแอปเปิ้ลที่ใหญ่ที่สุดในพื้นที่ มีการให้ความรู้ ทำเป็นพิพิธภัณฑ์แอปเปิ้ลให้เห็นตั้งแต่การปลูก กระบวนการทำสวนในแต่ละฤดูกาล ข้อมูลสายพันธุ์แอปเปิ้ล ประวัติของสายพันธุ์ต่าง ๆ ตามยุคสมัย การผลิตในแต่ละภูมิภาค การดูแลรักษา ช่วงเวลาเก็บเกี่ยวแต่ละสายพันธุ์ การแปรรูปไอเดียเมนูอาหารจากแอปเปิ้ล รวมถึงชมนิทรรศการเครื่องคัดแยกแอปเปิ้ลในยุคแรก และสินค้าเกี่ยวกับแอปเปิ้ลทำให้เป็นจุดเด่นที่มีความสำคัญของฟาร์ม และยังมีการทำลวดลายบนผลแอปเปิ้ลเพื่อเพิ่มมูลค่าด้วย

ภาพแสดงขั้นตอนการดูแลแอปเปิ้ลในฤดูหนาว และฤดูใบไม้ผลิ

ภาพแสดงขั้นตอนการดูแลแอปเปิ้ลในฤดูร้อน และฤดูใบไม้ร่วง

สวนสตรอว์เบอร์รี่ Karuizawa Garden Farm มีจุดเด่นที่เน้นการปลูกสตรอว์เบอร์รี่คุณภาพสูง ในโรงเรือนทันสมัย ควบคุมอุณหภูมิและการจัดการอัตโนมัติ ภายในฟาร์มได้ติดตั้งอุปกรณ์อัจฉริยะต่าง ๆ ในส่วนของการสร้างระบบควบคุมอัจฉริยะอัตโนมัติระบบจ่ายน้ำและปุ๋ยอัตโนมัติ ม่านกรองแสงเปิด-ปิดอัตโนมัติระบบควบคุมอัตโนมัติอื่น ๆ โรงเรือนที่สามารถควบคุมสภาพอากาศที่อุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียสได้ตลอดทั้งปี ภายในโรงเรือนปลูกสตรอว์เบอร์รี่จะมีการจัดการอุณหภูมิให้เหมาะสมตลอดเวลา โดยใช้ระบบควบคุมการให้น้ำและปุ๋ยที่เหมาะสมผ่านระบบออนไลน์เพื่อการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีผลผลิตสตรอว์เบอร์รี่ตลอดทั้งปี การปลูกสตรอว์เบอร์รี่แบบยกสูงทำให้สะดวกต่อการเก็บเกี่ยวของผู้เก็บเกี่ยวไม่ต้องก้มตัวขณะเก็บเกี่ยว ซึ่งคำนึงถึงสรีระของร่างกายเป็นสำคัญด้วย และยังช่วยให้ป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้สะดวก อีกทั้งยังช่วยให้การรักษาความสะอาดภายในโรงเรือนให้สะอาดและปลอดภัย เพื่อให้การปลูกเป็นไปอย่างยั่งยืน

การใช้ผึ้งในการผสมเกสรสตรอว์เบอร์รี่ภายในโรงเรือนตามกระบวนการธรรมชาติ ซึ่งช่วยให้ผลสตรอว์เบอร์รี่สมบูรณ์และมีรูปร่างสวยงาม

สภาพแวดล้อมของพื้นที่นี้เหมาะสมกับการปลูกสตรอว์เบอร์รี่ เนื่องจากมีอากาศเย็น และมีแสงแดดที่เหมาะสม ช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพสูง หอมหวาน อร่อย และอร่อยกว่าผลผลิตจากภูมิภาคอื่น ในสวนแห่งนี้พร้อมรองรับการท่องเที่ยว ผู้เยี่ยมชมสามารถเลือกเก็บผลสตรอว์เบอร์รี่ ประมาณ 250 กรัม ภายในโรงเรือนโดยแต่ละโรงเรือนมีการแยกสายพันธุ์ไว้ชัดเจน โดย 5 สายพันธุ์ คือ Pearl Princess, Suzuakane, Pechika Honoka, Crimson Misuzu และ Karuizawa Summer Queen ซึ่งเป็นพันธุ์ใหม่ที่พัฒนาโดยมหาวิทยาลัยชินชู (Shinshu University) และยังมีผลผลิตสินค้าแปรรูปจากสตรอว์เบอร์รี่ทั้งหมดที่ปลูกในเมืองคารุอิซาวะไว้จำหน่าย เช่น แยม น้ำเชื่อมเข้มข้น และสตรอว์เบอร์รี่อบแห้ง

2) ด้านการจัดจำหน่ายสินค้า

การจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรในชุมชนของประเทศญี่ปุ่น เน้นความใกล้ชิดระหว่างผู้ปลูกและผู้บริโภค โดยสร้างความไว้วางใจในคุณภาพของสินค้าผ่านตลาดชุมชน ภายใต้การดำเนินงานของ JA ที่สร้างโอกาสให้เกษตรกรมีพื้นที่ขายสินค้าโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้ตลาดชุมชนในบางพื้นที่ที่เป็นจุดท่องเที่ยวยังสามารถเพิ่มโอกาสให้นักท่องเที่ยวซื้อของฝากพื้นเมืองได้ หรือแม้กระทั่งจุดพักรถบางแห่งก็มีตลาดสินค้าเกษตร รวมถึงร้านอาหาร และข้อมูลท่องเที่ยวต่าง ๆ เกษตรกรจะนำสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์มาวางจำหน่ายในตลาดของชุมชน โดยมีการกำหนดราคาและปริมาณการวางขายตามที่วางแผนไว้แล้ว ขึ้นอยู่กับปัจจัยความต้องการของตลาด และศักยภาพของสินค้า ในตลาดจะมีทั้งสินค้าเกษตร เช่น ข้าวจากชุมชน ผัก - ผลไม้สด ผัก - ผลไม้แปรรูปต่าง ๆ ขนมที่ทำมาจากสินค้าขึ้นชื่อของชุมชนในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น เค้ก ขนมสอดไส้ต่าง ๆ โมจิ ผลไม้อบแห้ง ลูกอมรสชาติต่าง ๆ แยมผลไม้ ดอกไม้ เป็นต้น รวมทั้งของบริโภคอื่น ๆ เช่น ซอส เส้นโซบะ แป้งชนิดต่าง ๆ ซีส นม เนย เนื้อสัตว์สด และแปรรูป เป็นต้น ซึ่งเห็นได้ว่ามีค่านึงถึงการรักษาคุณภาพผลผลิต และพัฒนาภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์การเกษตรให้มีคุณภาพสูงของผลิตภัณฑ์ยิ่งขึ้นไป

การดำเนินงานทางการเกษตรของญี่ปุ่นมีสหกรณ์การเกษตรของประเทศญี่ปุ่น หรือ Ja หรือ Japan Agricultural Cooperatives เป็นองค์กรสหกรณ์การเกษตรที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจการเกษตรและสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้ประเทศ ในปัจจุบัน JA มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเกษตร และสังคม โดยสนับสนุนเกษตรกรผ่านบริการหลากหลาย ตั้งแต่การจัดหาสินค้าเกษตร บริการด้านการเงิน เช่น ธนาคาร ประกันชีวิต และประกันภัย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยรักษา เศรษฐกิจท้องถิ่นของญี่ปุ่น และส่งเสริมความยั่งยืนในภาคการเกษตรรวมถึงการทำตลาดผลผลิตโดยมีหน้าที่และบทบาท ดังนี้

๑. การสนับสนุนด้านการเงิน : ให้คำปรึกษาทางการเงินและการลงทุน ให้เงินกู้แก่เกษตรกรในอัตราดอกเบี้ยต่ำ จัดตั้งระบบประกันภัยผลผลิตทางการเกษตร

๒. การสนับสนุนด้านการผลิต : ให้คำแนะนำทางวิชาการเกี่ยวกับเทคนิคการเพาะปลูก ส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืนและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ จัดหาวัสดุการเกษตร เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เครื่องมือ

๓. การตลาดและการจำหน่าย : ช่วยเกษตรกรในการจำหน่ายผลผลิต สร้างเครือข่ายการตลาดทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ และสนับสนุนราคาผลผลิตที่เป็นธรรม

๔. การพัฒนาชุมชนชนบท : ส่งเสริมคุณภาพชีวิตเกษตรกร จัดการศึกษาและฝึกอบรม สนับสนุนเยาวชนรุ่นใหม่ในภาคเกษตรกรรม

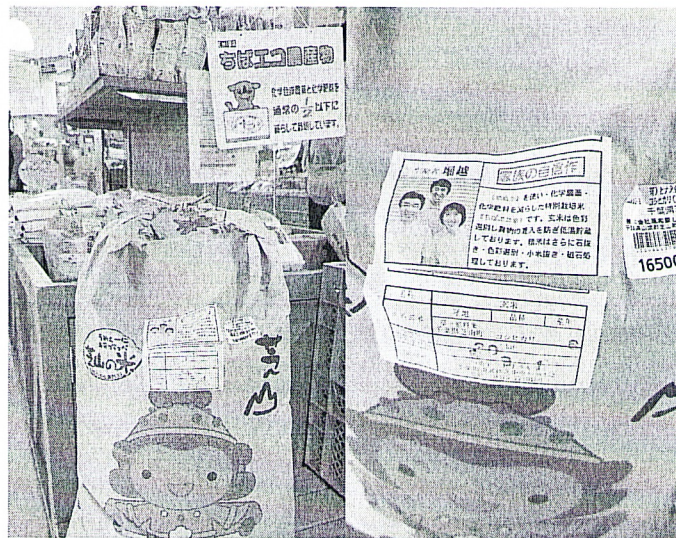
๕. การวิจัยและนวัตกรรม : สนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเกษตร ส่งเสริมนวัตกรรมทางการเกษตร พัฒนาพันธุ์พืชและเทคนิคการเพาะปลูกใหม่ๆ

การบริหารองค์กร JA Group มุ่งมั่นในการส่งเสริมความปลอดภัยของอาหารโดยการสนับสนุนการเกษตร ท้องถิ่นที่สามารถผลิตอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณภาพสูง ซึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้บริโภค

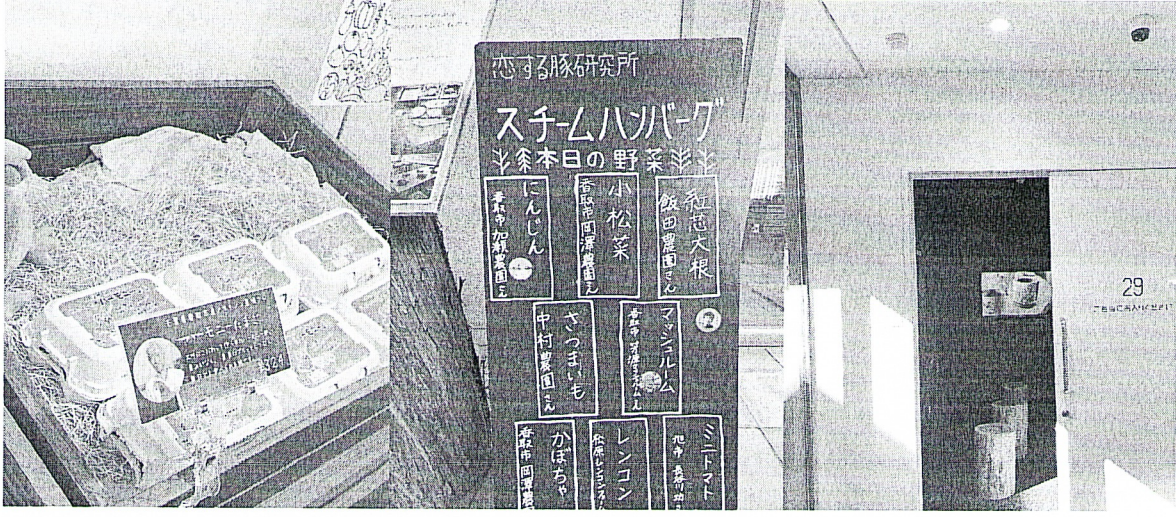
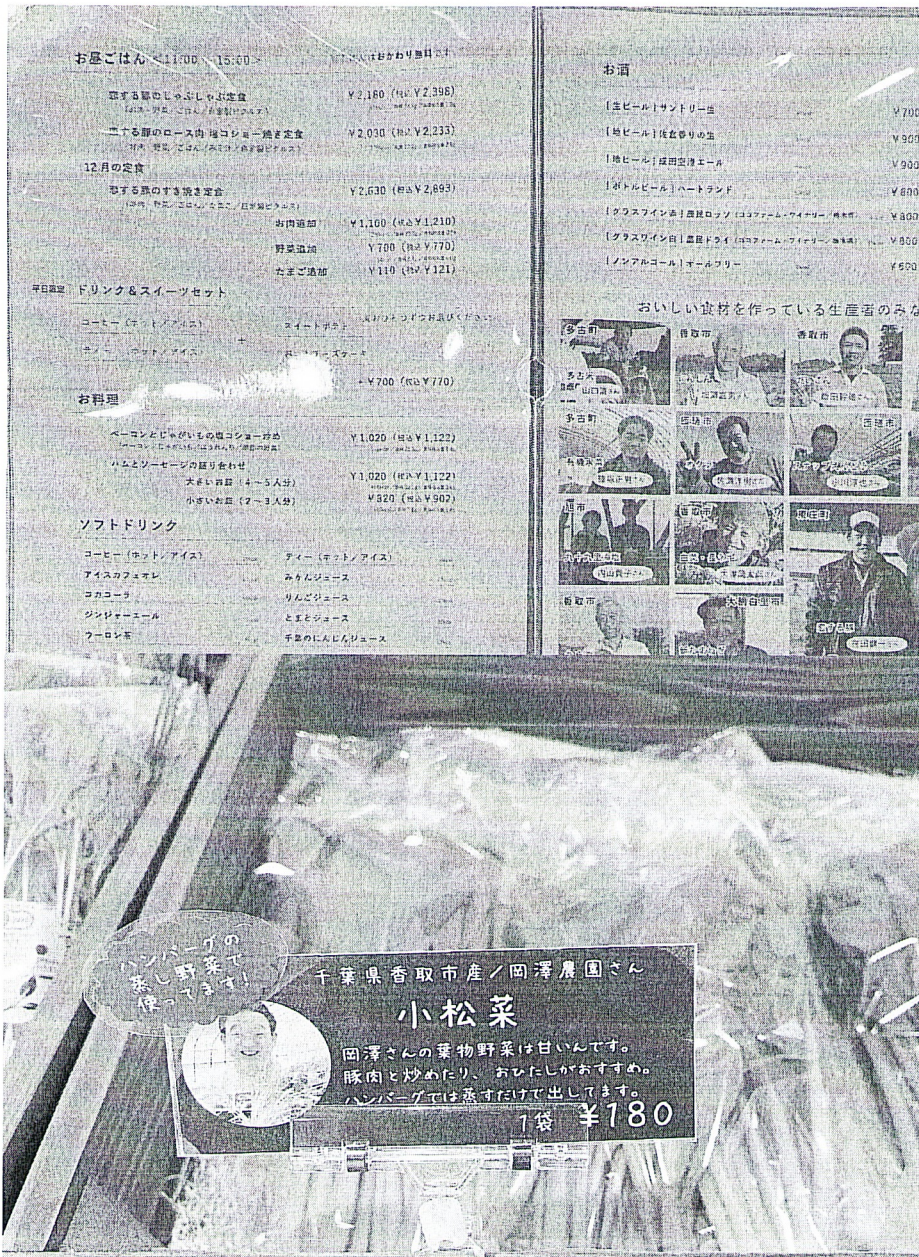
3) ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์ การเล่าเรื่องราวที่มาของผลิตภัณฑ์ และการนำเสนอผลิตภัณฑ์

ผลผลิตทางการเกษตรของประเทศญี่ปุ่นทั้งสด และแปรรูป มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่คำนึงถึงผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ มีการเล่าเรื่องราวที่มาของผลิตภัณฑ์ที่วางขาย ความตั้งใจของผู้ผลิตสินค้าทำให้สินค้ามีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ผลิตภัณฑ์ที่บรรจุมีความน่ารัก สวยงาม ดึงดูดความสนใจผู้บริโภค การออกแบบและนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในประเทศญี่ปุ่นมีความใส่ใจในทุกมิติ ตั้งแต่การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ การบอกเล่าเรื่องราวที่มา ไปจนถึงการออกแบบเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภค เริ่มตั้งแต่การใช้วัสดุที่เป็นมิตร

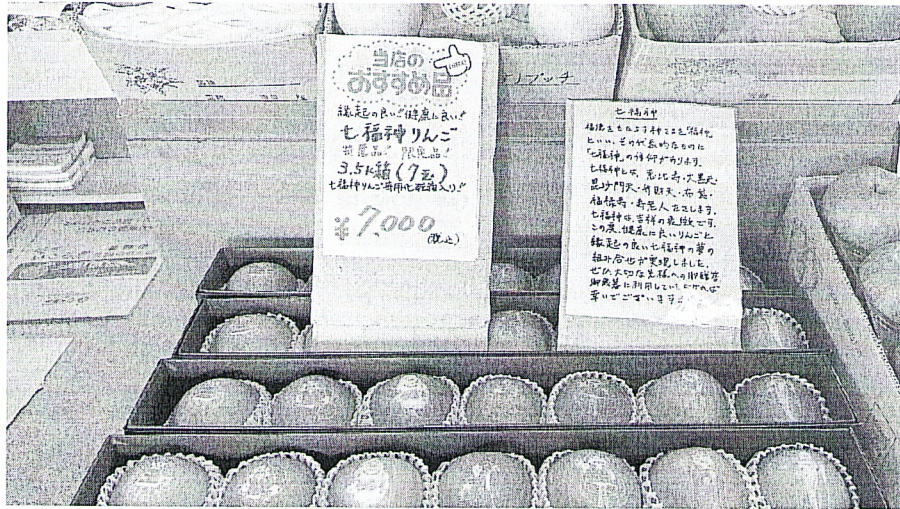
ต่อสิ่งแวดล้อม เช่น วัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย ผ่านการออกแบบให้สะดวกต่อการใช้งานหรือง่ายต่อการพกพา เช่น กล่องที่เปิดปิดง่าย ซองที่มีซิปล็อกเพื่อเก็บความสดใหม่ แต่ยังคงคำนึงถึงความปลอดภัยโดยไม่ทำให้สินค้าเสียหายและคงความสดใหม่ของสินค้าได้ หรือมีการเล่าเรื่องราวที่มาของผลิตภัณฑ์ โดยผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรในชุมชนมักจะระบุข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งปลูก ชื่อฟาร์ม ชื่อเกษตรกร ภูมิภาคที่เป็นต้นกำเนิดของสินค้า รูปของเจ้าของแปลง ผู้ผลิตสินค้านั้นๆ หรือในบางครั้งอาจจะมีการเล่าเรื่องราวของสินค้าแฝงความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ดึงดูดความสนใจ โดยบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเกษตรในญี่ปุ่นมักออกแบบให้ดูเรียบง่ายแต่น่ารัก มีสีสันที่สดใส เช่น สีเขียวของผัก สีแดงของผลไม้ ช่วยเน้นความสดใหม่ และใช้ลวดลายที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติหรือฤดูกาล เช่น ลวดลายดอกซากุระในฤดูใบไม้ผลิ นอกจากนี้แล้วบางฟาร์มยังใช้การพิมพ์ลวดลายลงบนผลไม้ เช่น การเล่าประวัติของผลผลิตที่เกี่ยวข้องกับประเพณี และการใช้ลวดลายดั้งเดิมของชุมชนพิมพ์ลงบนแอปเปิ้ลด้วยความใส่ใจในทุกกระบวนการ การออกแบบบรรจุภัณฑ์และการนำเสนอผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่นจึงช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร ทำให้ไม่เพียงแต่ดึงดูดผู้บริโภค แต่ยังช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้เป็นสินค้าเกษตรคุณภาพสูงอีกด้วย

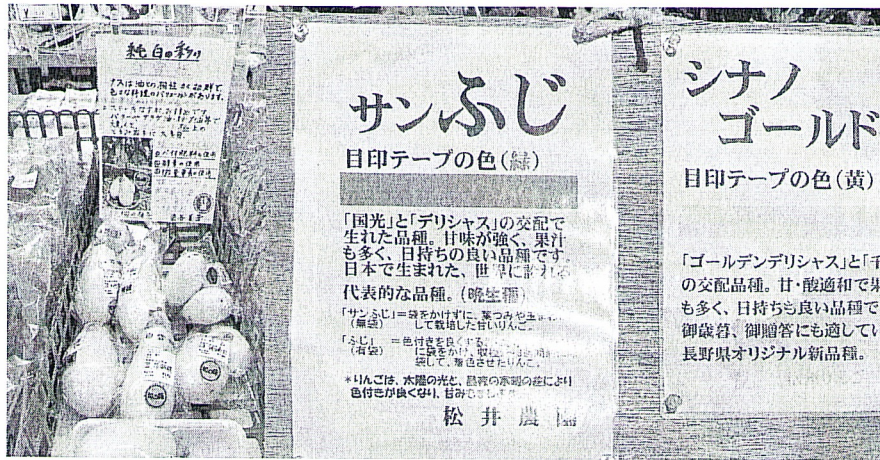
บอกเล่าความตั้งใจของเกษตรกรและคุณภาพของผลิตภัณฑ์

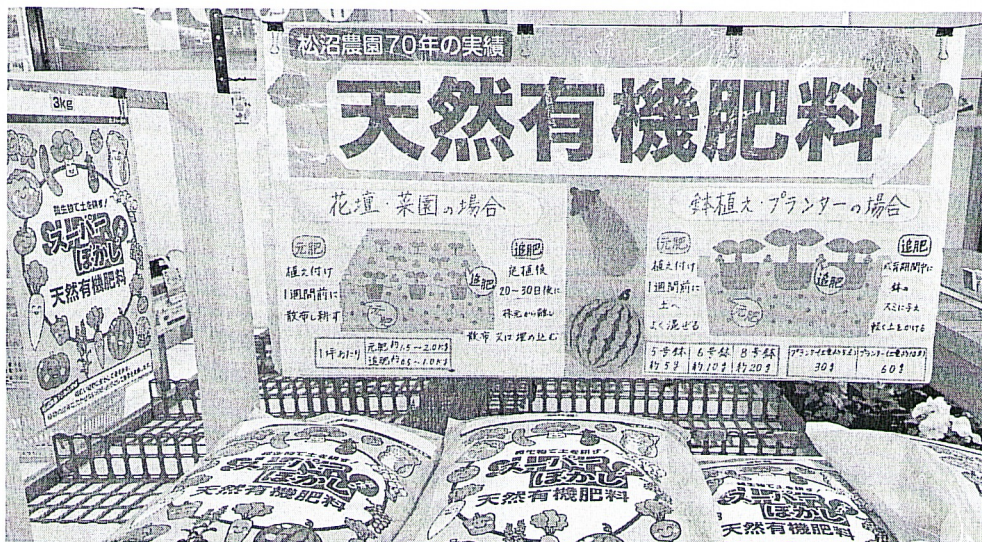
เมนูอาหารบอกแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่นำมาใช้ประกอบอาหาร และจำหน่าย

เล่าเรื่องราวที่เกี่ยวกับความเชื่อ

บอกเล่าวิธีการรับประทาน

บอกเล่าวิธีการนำไปใช้

รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม

4) แนวโน้มความต้องการผลไม้คุณภาพจากประเทศไทยในประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีความนิยมรับประทานผลไม้เมืองร้อน โดยเฉพาะ มะม่วง กลิ้วหอม ทุเรียน มังคุด และลำไย เนื่องจากเป็นผลไม้ที่ไม่สามารถปลูกได้ในประเทศ และมีรสชาติที่แปลกใหม่สำหรับคนญี่ปุ่น จึงเป็นโอกาสที่ดีในการส่งออกผลไม้จากประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ผลไม้จากประเทศไทยมีรสชาติดี หวาน มีกลิ่นหอม รูปลักษณ์ที่สวยงาม เช่น มะม่วงน้ำดอกไม้สีทองที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ กลิ้วหอมทองที่มีกลิ่นหอม รสหวาน และเนื้อแน่น แต่อย่างไรก็ตามประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารเป็นอย่างมาก ดังนั้น การปลูกไม้ผลของเกษตรกรในประเทศไทยเพื่อส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น จะต้องมีการจัดการตั้งแต่ระดับแปลง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐาน และมีความปลอดภัย เกษตรกรจึงควรรักษามาตรฐานผลผลิตตามข้อกำหนดด้านสุขอนามัยและการบรรจุหีบห่อที่เข้มงวดให้ตรงกับความต้องการของตลาดประเทศญี่ปุ่น เพื่อเพิ่มความสามารถในการส่งออกผลไม้จากประเทศไทยในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การส่งออกผลไม้ไปประเทศญี่ปุ่นมีคู่แข่งที่สำคัญ คือ ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และไต้หวัน ดังนั้น เราควรต้องพัฒนามาตรฐานด้านคุณภาพ ความเป็นเอกลักษณ์ของผลไม้ไทย สร้างความแตกต่างด้านบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม พร้อมให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดและวิธีการปลูก

มะม่วงน้ำดอกไม้จากประเทศไทย

ชั้นวางกล้วยหอมในห้างตลาดท้องถิ่น

ผู้บริโภคเลือกซื้อกล้วยหอม

คณะเดินทางเยี่ยมชมตลาดกล้วยหอม พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้บริหารของห้างเบญจ

3.3 ประโยชน์ที่ได้รับต่อหน่วยงานภายในสังกัดของกรมส่งเสริมการเกษตร

(โปรดระบุอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้)

จากการเดินทางไปราชการศึกษาดูงานการจัดการห่วงโซ่อุปทานทางการเกษตร ณ ประเทศญี่ปุ่น ได้เห็นว่าประเทศญี่ปุ่นสามารถบรรลุความเป็นเลิศทางเทคโนโลยีผ่านนวัตกรรมในการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตร ผ่านการตระหนักถึงการผลิตสินค้าเกษตรที่มีมั่นคงตลอดทั้งปี รับผิดชอบต่อชุมชน คำนึงถึงสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค ลดการพึ่งพาแรงงาน มีการจัดการกับสภาพภูมิอากาศที่มีอิทธิพลต่อการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการด้านการตลาดอย่างเป็นระบบลดความสูญเสียด้านคุณภาพผลผลิตและสูญเสียทรัพยากรจากการขนส่งระยะไกล จึงเห็นควรนำมาส่งเสริมระบบการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร ตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือ ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้ ดังนี้

3.3.1 ส่งเสริมและสร้างระบบตลาดสินค้าเกษตรที่มีความเข้มแข็งเป็นแหล่งรวบรวมสินค้าเกษตรในพื้นที่ โดยมีการทำแผนการรับซื้อ-ขายสินค้า โดยตกลงปริมาณและราคาร่วงหน้าที่ยอมรับได้ทั้งสองฝ่าย เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนฝากขายผลผลิตทางการเกษตรระดับท้องถิ่น ช่วยลดความสูญเสียด้านคุณภาพผลผลิตและสูญเสียทรัพยากรจากการขนส่งระยะไกล และการกระจายสินค้าอย่างมีกลยุทธ์ อีกทั้งยังนำแนวคิดในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ การจัดวางสินค้า และการนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้น่าสนใจดึงดูดผู้บริโภคมาส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ด้วย

3.3.2 พัฒนาและส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการทางการเกษตรที่เหมาะสม ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงมือผู้บริโภค เช่น ใช้เครื่องจักรขนาดเล็กในการเตรียมดิน เก็บเกี่ยว ให้น้ำให้ปุ๋ย เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานและแรงงานสูงอายุในภาคการเกษตร ใช้เครื่องมือสมัยใหม่มาช่วยในการคำนวณปริมาณการให้น้ำ ให้ปุ๋ย ที่เหมาะสมต่อดินหรือพืชปลูก การปลูกพืชในโรงเรือนที่สามารถควบคุมปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของชนิดพืชช่วยให้ผลผลิตพืชได้ทั้งปี การปลูกพืชแบบยกสูงทำให้สะดวกต่อการเก็บเกี่ยวลดอาการบาดเจ็บของร่างกาย และยังช่วยให้ป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้สะดวก อีกทั้งยังช่วยให้การรักษาความสะอาดภายในโรงเรือนให้สะอาดและปลอดภัยเพื่อให้การปลูกเป็นไปอย่างยั่งยืน และยังสามารถทำได้หลายชั้นเป็นการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า เพิ่มพื้นที่ปลูกด้วย

3.3.3 พัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรสามารถทราบปริมาณ (กำลังผลิต) ล่วงหน้า และนำมาวางแผนการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามปริมาณการซื้อ-ขายที่ตกลงไว้ล่วงหน้า ลดความเสี่ยงผลผลิตล้นตลาด ราคาที่ไม่เป็นธรรม ช่วยลดปัญหาการขาดทุนของเกษตรกร เกิดรายได้ที่แน่นอนมั่นคง

ความสำเร็จดังกล่าวของประเทศญี่ปุ่นมีพื้นฐานมาจาก ความวินัยความมุ่งมั่น ความซื่อสัตย์ การยึดมั่นในคุณภาพและความประณีต และการรับผิดชอบต่อส่วนรวม วัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นที่เน้นความขยัน อดทน และความสมบูรณแบบ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการเกษตร การศึกษาและการถ่ายทอดความรู้ ระบบการศึกษาและการฝึกอบรมทางการเกษตรของญี่ปุ่นมีความเป็นระบบ มีการถ่ายทอดความรู้ และทักษะจากรุ่นสู่รุ่นอย่างเป็นระบบที่ลึกซึ้ง เกษตรกรมีความพยายามในการพัฒนาเทคนิคการเพาะปลูกอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพสูง และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มาก อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐต่อภาคเกษตรกรรมอย่างจริงจัง มีการลงทุนในการวิจัย พัฒนา และให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร ความสำเร็จต่างๆ เกิดขึ้นได้ จากการร่วมมือกันระหว่างเกษตรกร นักวิชาการ และภาคเอกชน ช่วยในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

4.1 ปัญหา/อุปสรรค

4.1.1 สถานที่ปฏิบัติงานอยู่ห่างไกลจากสนามบิน และสถานที่ปฏิบัติงานแต่ละสถานที่ที่มีระยะทางที่ไกลกันมาก จึงใช้ระยะเวลาในการเดินทางนาน ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

4.1.2 กำหนดการศึกษาดูงานตรงกับวันหยุดทำการในสถานที่ปฏิบัติงานบางแห่ง ทำให้ได้รับความรู้ได้ไม่ครอบคลุมทุกกระบวนการ รวมถึงไม่เห็นถึงกระบวนการผลิตจริง

4.1.3 กำหนดการเวลากลับควรเป็นเที่ยวบินค่ำ เพื่อได้ใช้เวลาในการดูงานในต่างประเทศได้มากขึ้น

4.2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

4.2.1 ควรหาแหล่งศึกษาดูงานที่ไม่ไกลจากสนามบินและที่พัก ใช้เวลาเดินทางระหว่างสถานที่ดูงานแต่ละแห่งไม่มาก หรือขยายระยะเวลาศึกษาดูงานให้เหมาะสมกับจำนวนวันและสถานที่ดูงาน

4.2.2 กำหนดวันเดินทางไปศึกษาดูงานให้สอดคล้องกับวันเปิดทำการของสถานที่ดูงานนั้น ๆ เพื่อให้ได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงและดูงานของสถานที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ

4.2.3 ควรพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาผลผลิตให้ได้คุณภาพตรงตามมาตรฐานและส่งเสริมการส่งออก

4.2.4 การศึกษาดูงานต่างประเทศเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและทัศนคติในเชิงบวก เรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ส่วนที่ 5 จะนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง

* ขอให้ระบุข้อเสนอ/แนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้หรือขยายผลการยกระดับการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศไทย

นำความรู้ด้านบริหารจัดการการทำการเกษตรตั้งแต่การหาตลาดรองรับผลผลิตในพื้นที่หรือพื้นที่ใกล้เคียง ส่งเสริมให้ผู้รับซื้อและเกษตรกรกำหนดปริมาณและตกลงราคาที่ยอมรับได้ทั้ง 2 ฝ่าย เกษตรกรวางแผนการผลิตตามที่ตกลงไว้ พร้อมส่งเสริมการจัดการแปลงเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต จัดการศัตรูพืชอย่างปลอดภัย และพัฒนาคุณภาพผลผลิตได้ตามมาตรฐาน ส่งเสริมเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร การแปรรูปผลผลิตที่มีคุณภาพไม่ผ่านมาตรฐาน เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้ารวมทั้งพัฒนาการแปรรูปผลผลิตและบรรจุภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ พร้อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้และฝึกอบรมให้กับเกษตรกร เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

ส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตรมาใช้ในการปฏิบัติงาน การทำการเกษตรขนาดเล็กพึ่งพาตนเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงานที่ขาดแคลน ใช้เทคโนโลยีในการคัดเกรดผลผลิต เพื่อให้เกิดความแม่นยำ รวดเร็ว และเพิ่มมูลค่าของผลผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ส่งเสริมและให้ความรู้วิธีการลดการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต เช่น การจัดเก็บผลผลิตในสภาพแวดล้อม และช่วงเวลาที่เหมาะสม

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ .....

ตำแหน่ง ..... (นางดวงสมร พงษ์พิบูล)

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

ผู้ประสานงาน

ชื่อ-นามสกุล นางสาวเบญจมาภรณ์ ชุ่มจิตร

โทรศัพท์ (หน่วยงาน) 0 2940 6189

e-mail: (หน่วยงาน) postharvest.ppsf@gmail.com